

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

1 Si sis hæreticus: tua sit sententia nulla.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

milis, aut in quibuslibet personis tale aliquid fecerit, concessi ordinis honore privetur, & loco sub perpetuo quoque damnationis excutatur ergafullo religatus. Cui tamen communitio excutatur ex hac vita non est neganda propter Domini misericordiam; qui a non vult peccatoris mortem, sed ut convertatur, & vivat.

Contra eos ab his judiciali auctoritate membrorum truncationis, & domorum incendii facere prohibentur.

C. XXXI. *Membra detroncandi, domos incendiendi, ab his judiciali auctoritate excommunicantur.*

Unde in decretis Eutychiani Papæ.

Si quis membrorum truncationis, aut domorum incendii fecerit, sive e facere iusserit, aut facienti consenserit, quoquoque de his unicuique legaliter, & amabiliter coram Episcopo civitatis, aliisque civibus non emendaverit, ab ecclesia se privatim agnoscat. Si vero post secundam & tertiam conventionem cuncta, in quibus arguitur, non emendaverit, tanquam ethnicus & publicanus ab omni Christianorum collegio & sequeatur.

¶ Item de incendiariis quos Innocentius secundus in synodo f. concilio, c. l. generaliter constituit dicens.

C. XXXII. *¶ Domos incendiendi gratia vel odio alienas, excommunicantur.*

Pelliman supradictus, & depopulatricem, & horrendam incendiariorum malitiam auctoritate Dei, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli omnino detestamur, & interdiximus. *¶ Item.* **¶** Si quis ergo post hujus nostræ prohibitionis promulgationem malo studio, sive pro odio, sive pro vindictam approposuerit, vel apponi fecerit, aut appositionibus consilium vel auxilium scienter tribuerit, excommunicatur: & si mortuus fuerit incendiarius, Christianorum caret sepultura, nec absolvatur, nisi prius damno, cui intulit, secundum facultatem suam reddidit, iure se ulterius ignem non apposuerit. Penitentia autem ei datur, ut Hierosolymis, aut in Hispania in servitio Dei per annum integrum permaneat. Si quis autem Archiepiscopus, vel Episcopus hoc relaxaverit, damnatum interdicat, & per annum ab officio Episcopali abstinere. *¶ Item Regibus & Principibus faciendæ justitiæ facultatem, consiliis Episcopis & Archiepiscopis, non negamus.*

C. XXXIII. *¶ Homicida est, qui publicam sin-*

dem non habens, aliquem occidit, vel detulit.

¶ Item Augustinus in libro de civitate Dei.

Quicunque percunt malos in eo quod mali sunt, & habet e causam interfectionis, minister Dei est. Qui vero sine aliqua publica administratione maleficum, facilem, & adulterum, perjurum, vel quemlibet criminalem interfecerit, aut truncaverit, vel membris detulit, vel homicidæ, iudicabitur, & tanto acrius, quanto non tibi a Deo concessam potestatem abusive usurpare non timuit.

¶ Item pars hujus capituli usq. ad vers. Qui vero videtur supra ead. q. qui malis ex. Commentarius b. Hieronymi in Ex-

ceptionem, ubi etiam habetur.

¶ Et habet causam] *Supra ead. q. qui malis. Et apud d. Hieronymum, & in glossa ordinaria, Panormia, apud Iovannem part. in ead. q. legitur, habet vala. Exponeitur enim illa Ex-*

ceptionis verba. Unde quicque vas interfectionis habet, sed apud Hieronymum & Iovannem eadem par. c. 171. legitur vi apud Gratianum.

¶ Item de his autem, qui simul hominem vulnerant, quocumque si ille mortuus fuerit, quasi eorum homicidæ reatione vocantur.

¶ Ex h. b. Poly. l. 6. tit. 12. Bur. l. 1. c. 20. c. vel] *Barth. d. Matth. c. 1. c. 114. f. & in*

notis Rhemensis sub Excep. II. c. 11. Panorm. l. c. 114. g. Bur. l. 6. c. 171. p. 2. c. 114. & 171. Panorm. l. c. 121.

C. XXXIV. *¶ Si plures contra unum rixentur, quæ pars quisq. eorum fuerit.*

De his ita statutum est in concilio apud Vermerias.

Si a quatuor aut quinque homines, seu etiam plures contra unum hominem rixati fuerint, & ab his vulneratus, mortuus fuerit, quicumque eorum plagam ei imposuit, secundum statuta canonum, ut homicida iudicetur: reliqui autem, qui eum impugnant, volentes eum interficere, similiter poeniteant. Qui vero nec eum impugnant, nec vulnerant, nec consilio, nec auxilio cooperatores fuerunt, sed tantum adfuerunt, extra noxam sint.

CAUSA XXIV.

Vidam Episcopus in heresim lapsus aliquos de sacerdotibus suis officio privavit; & sententia excommunicationis intulit. Post mortem de heresi accusatus damnatur, & sequaces ejus cum omni familia sua.

¶ Hic primus queritur, an lapsus in heresim post aliquos officio privare, vel sententia intare.

¶ Secundus, an post mortem aliqui possint excommunicari.

¶ Tertius, an pro peccato ab injusta familia sit excommunicanda.

QUESTIO I.

Quid autem ab heretico aliqui deponi, aut excommunicari non possint, facile probatur. Omnis enim hereticus aut jam damnatus heresim sequatur, aut novam confingit. Qui vero heresim damnatam sequitur, ejus damnatione se participem facit.

Unde cum Achatus ab his synodalibus auctoritate ab Apostolice sedis damnatum quereretur, contra Gelasium scribit, dicens.

C. I. *¶ Qui in tam damnatam heresim labitur, ejus damnationis se participem facit.*

Achatus non est factus inventor novi erroris, sed veteris imitator: atque ideo non erat necessarium, ut adversus eum nova sententia prodiret, sed antiqua tantummodo renovaretur. Factus sum itaque executor veteris consuetudinis, non promulgator novi. Quicumque enim in heresim semel damnatam labitur, ejus damnatione seipsum involvit.

¶ Sententia hujus capituli est eadem cum sententia capituli paulo post sequenti, id est, Achatus. quoniam verba discrepant.

C. II. *¶ Non est retractandum, quod semel synodus statuit contra unamquamque heresim.*

¶ Item Gelasius in epistola ad Episcopos Dardaniæ.

Majores h. nostri divina inspiratione cernentes necessarii præcaverunt, ut quod contra unamquamque heresim coacta semel synodus pro fidei & communionis & veritate catholica atque Apostolica promulgasset, non fineret novis posthæc retractationibus mutari: ne pravus occasio præberetur, quæ medicinaliter fuerant statuta, pulsandi, sed auctore cuiuslibet infania, ac paniter errore damnato, sufficere judicaverunt, ut quisquis aliquando hujus erroris communicator existeret, principali sententia damnationis ejus esset obstrictus. *¶ Item.* **¶** Sic Sabellium damnavit synodus: nec fuit necesse, ut ejus sectatores postea damnarentur, singulas virium synodos celebrari: sed pro tenore constitutionis antiquæ cunctos, qui vel pravitate illius, vel communionis extirgite participes, un-

a Bur. l. 6. c. 12. Ivo part. 10. c. 172. b Poly. lib. 7. tit. 7. c al. fide.

veritas ecclesia duxit a esse refutandos. Sic Arium, Eunomium, Macedonium, Nestorium, synodus semel gesta condemnans, ulterius ad nova concilia venire non fuit.

C. III. ¶ Non ultra in eum procedere oportet, qui in hæresim damnatus redidit.

Item Felix Papa.

II. Achatius b non fuit novi, vel proprii inventor erroris, ut in eum nova scita prodiret ei, sed a Reno facinori sua communione se miscuit. Itaque necesse esse, utin illam recideret iusta lance sententiam, quam cum suis successoribus per convenientiam i synodalem susceperat auctor erroris.

¶ Polycarpus lib. 2. tit. 6. citat ex Gelasio, apud quem habetur in commentario ad Faustum.

i ¶ Convenientiam ¶ Sic in vetustis etiam Gratiani exemplaribus, & recentioribus editionibus conchetur. In antiquioribus vero concistorum, & episcopatuum Pontificum editionibus legitur convenientiam.

¶ Si ergo Episcopus ille in hæresim jam damnatum lapsus est, antequam excommunicatione damnatus, alio damnare non poterat. Excommunicatus enim alio excommunicare non valet.

C. IV. ¶ Excommunicatus alium excommunicare non potest.

Unde Alexander secundus scribit Valeriano Episcopo martyri. I

A. V. vidimus d. quod Henricus, Ravennas dictus Archiepiscopus, visus sit te excommunicare. Verum, quia excommunicatus te excommunicare non potuit, Apostolica auctoritate te, nosque abolvendo, mandamus exinde nunquam curare.

i ¶ Martyri ¶ Apud Iovem est, Guillelmo Marcioni. In vetustis Gratiani exemplaribus legitur, martyr fuerat, ut videatur hoc nomine significari voluisse, cuius ecclesia esset Episcopus. In quibusdam vero tantum est, Valeriano Episcopo.

¶ Sin autem i ex corde suo novam hæresim confinxerit, ex quo talia predicare cepit, neminem damnare potuit: quia nec potest deicere quemquam iam profectum. Ligandi namque, vel solvendi potestas veri, non falsi sacerdotibus a Domino tradita est. Apostolus enim dicitur, [Quorum e remissionis peccata, etc.] præsens. [Accipite Spiritum Sanctum non habet, peccata non posse remittere. Spiritum Sanctum non habet, nisi intra ecclesiam accipit: quia & ipsam unitatem per gratiam facit. ¶ Unde non nisi congregatus in unum dicitur est: [Accipite Spiritum Sanctum] nec nisi super congregatos in unum die Pentecostes descendit Spiritus Sanctus. Sicut autem extra ecclesiam non accipitur, ita extra eam nihil operatur. Cum ergo, sicut & Apostolus ait, Spiritus g. postulet 2. Spiritus impetret, extra ecclesiam nec postulare facit, nec impetrare. Unde Dominus dicitur, [Quidcumque h. petieritis, etc.] præsens. [Si duo ex vobis consenserint super terram ex omni re, etc.] & iterum, [Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum:] nimirum cultus ostendens, se non habitare in cordibus eorum, qui superbia singularitatem sequuntur, a corpori Christi compage se necesse abstrahunt. In quibus autem Christus non habitat, in eis Spiritus mentis scissuræ refugium locum non habet. Cum ergo peccata dimittit, vel tenet, excommunicare, vel reconciliare opus sit Spiritus Sancti, & virtus Christi: apparet, quod hi, qui extra ecclesiam sunt, nec ligare possunt, nec solvere, nec reconciliantibus ecclesiastica communione reddere, nec excommunicando eorum scissuram privare, quod ipsi hæresi, vel schismate pollutam, sine sententiâ notati, penitus careant probantur. Unde, cum omnibus discipulis parvam ligandi auz.

¶ Sin autem i ex corde suo novam hæresim confinxerit, ex quo talia predicare cepit, neminem damnare potuit: quia nec potest deicere quemquam iam profectum. Ligandi namque, vel solvendi potestas veri, non falsi sacerdotibus a Domino tradita est. Apostolus enim dicitur, [Quorum e remissionis peccata, etc.] præsens. [Accipite Spiritum Sanctum non habet, peccata non posse remittere. Spiritum Sanctum non habet, nisi intra ecclesiam accipit: quia & ipsam unitatem per gratiam facit. ¶ Unde non nisi congregatus in unum dicitur est: [Accipite Spiritum Sanctum] nec nisi super congregatos in unum die Pentecostes descendit Spiritus Sanctus. Sicut autem extra ecclesiam non accipitur, ita extra eam nihil operatur. Cum ergo, sicut & Apostolus ait, Spiritus g. postulet 2. Spiritus impetret, extra ecclesiam nec postulare facit, nec impetrare. Unde Dominus dicitur, [Quidcumque h. petieritis, etc.] præsens. [Si duo ex vobis consenserint super terram ex omni re, etc.] & iterum, [Vbi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum:] nimirum cultus ostendens, se non habitare in cordibus eorum, qui superbia singularitatem sequuntur, a corpori Christi compage se necesse abstrahunt. In quibus autem Christus non habitat, in eis Spiritus mentis scissuræ refugium locum non habet. Cum ergo peccata dimittit, vel tenet, excommunicare, vel reconciliare opus sit Spiritus Sancti, & virtus Christi: apparet, quod hi, qui extra ecclesiam sunt, nec ligare possunt, nec solvere, nec reconciliantibus ecclesiastica communione reddere, nec excommunicando eorum scissuram privare, quod ipsi hæresi, vel schismate pollutam, sine sententiâ notati, penitus careant probantur. Unde, cum omnibus discipulis parvam ligandi auz.

a al. anet. b Poly. l. 1. tit. 16. c al. procedenti. d Ivo p. 14. c. 57. Penn. l. 5. c. 13. e Ioan. 20. f Act. 2. g Rom. 8. h Matth. 18.

silvandi potestatem Dominus daret, Petrus pro omnibus, & pro
nibus clave regni colorum se daturum promissit, dicitur. [Ligabo
clave regni colorum.] Quicunque ergo al. in nomine
[que per Petrum intelligitur] fuerit alienus, excommunicatus
secare non valet: excommunicatio potestatem non habet. ¶
Apostolus b. cum fornicatorem Corinthios excommunicatum
scriberet, ait: [Ego quidem absenti corpore, præseni autem
iam iudicavi ut præseni, eum, qui sic operatus est, ut nomine
mini nostri Iesu Christi, congregatis vobis, & meo spiritu, non
rute Domini nostri Iesu Christi tradere hæresim hominem
in interitum carnis.] In quo formam excommunicationis præ
docuit, non nisi fidelem, & a fide b notandum. In nomine
Domini, atq. eius virtute cooperante, non nisi fidelem adhiberi
valer: cuius nomen postea dicitur, Dominus c. Iesu, nisi
sancti.] Item cum Dominus d. prohiberet agnoscentem
catholicam ecclesiam, qui professione fides ab ea sua alio
vni participatione, quam suo arbitrio reliquerat, non repul
sed abire permitteretur: sicut illi, qui audientes, [Nisi e
caverit carnem filii hominis, & biberit eius sanguinem
dixerunt: [Durus est hic sermo, & qui patet cum audierit
ita abierunt retro, non repulsi, sed abire permisit. Hæ
Apostolus e. cum de excommunicando ageret, præcipit, [V
frater, &c.] De infidelibus autem suppositus dicitur: [E
ru sunt, Dominus iudicabit.] De iis autem, qui non sunt
iudicium commisit. Sicut autem ex eo, quod Apostolus a
ter,] & ex iis, que de fidelibus & infidelibus suppositus
non nisi fidelem excommunicandum, ita ex eo, quod fidelem
nem hoc scribitur, vel potius, quia fidelem, qui beatitudi
est eo, cui benedicitur: ita qui ex officio maledictus, nec
cui maledicitur, ligandi constat eum, qui ad interitum carnis
dei recedit, maledicendi vel benedicti potestatem non habet.
re. Catholicum namque, ut potest & fidelem, multum
let: in alterum a fide, inquam in fide equalis, formam
non potest. Hæc autem, que de hæretico, atq. schismatico
excommunicato dicta sunt, videlicet, quod ligandi vel solvendi
potestatem non habeant, multorum auctoritate præstatum.

¶ Sin autem i Non deservit, qui excommunicatus est, ut
Alexandri. Sed apud Iovem & in Pontico in hæresim
& in vetustis Gratiani codicibus hic est ea nota, quod
verbi Gratiani. Et est secundum membra dicitur, in
que præcipio a Gratiano posita: omnia, & b
que dicuntur, ad id confirmandum concurrunt.

¶ Spiritus postulet ¶ Verba ipsa Apostoli sunt
milititer autem & Spiritus adjuvat infirmum, sed ipse
Nam quid oremus, sicut oportet, incimus, sed ipse
tus postulat pro nobis gemitibus incensam habet. ¶
autem interlinear ad eum locum sunt verba sequentia
impetret.

C. V. ¶ Non solvitur vel ligatur, nisi quod
horas beati Petri solvitur vel
goverit.

Ait enim Leo Papa serm. 3. in anniversary. Sed
sumptionis, & serm. 2. de natali Apo
stolorum.

¶ Anet ergo Petri privilegium, ubi quod
apud Petrum æquitate iudicium, nec minus
severitas, vel remissio, vel nihil erit ligatum, vel
luttum, nisi quod beatus Petrus aut solvitur, aut
verit.

C. VI. ¶ In persona Petri, ligandi & solvendi
ecclesia potestatem accepit.

Item Augullinus super Iohannem, tit. 14.
ad c. 17.

¶ Votuncque b ligaveris super terram, etc.
tum & in caelo.] Si hoc Petrus tantum
a Matth. 16. b 1. Cor. 5. c 1. Cor. 17. d
e Ibidem. f 1. Cor. 5. g Poly. l. 1. tit. 16. h
tit. 2. Matth. 16.

non hoc facti ecclesia. Si autem in ecclesia sit (utique quæ
in terra ligantur, in celo ligentur, & quæ solvantur in
terra, solvantur in celo: quia cum excommunicat eccle-
sia, in celo ligatur excommunicatus: cum reconciliat eccle-
sia, in celo solvitur reconciliatus.) Si ergo hoc in eccle-
sia sit, Petrus quando claves accepit, ecclesiam sanctam
significavit. Si in Petri persona significati sunt in ecclesia
boni, in illa persona significati sunt in ecclesia mali.

C. VII. *g. Sui iocerti frenas, nonnunquam tur-
batur alieni.*
Item Ambrosius ad c. Luca.

Non s turbatur navis, quæ Petrum habet: turbatur
illa, quæ Iudam habet. Esti multa illic discipulo-
rum metra navigabant, tamen eam adhuc perfidia pro-
fus agitabat. In utraque Petrus: sed qui suis me-
trifimus est, turbatur alienis. Caveamus igitur perfi-
diam, caveamus proditorem: ne per unum fluctuamus
placium. Ergo non turbatur hæc navis, in qua pruden-
tia navigabat, abest perfidia, fides aspirat. *b. Quemad-
modum enim turbari poterat, cui præerat is, in quo est
ecclesia firmamentum: Illic ergo turbatio, ubi modica
fides: hic firmatus, ubi perfecta dilectio. Denique est
aliam imperium, ut laxent recta sua, soli tamen Petro di-
cunt: (Quis in altum.) hoc est, in profundum dispu-
tationum. Quod enim tam altum, quam altitudinem
divinitatem videt, scire Dei filium, & professionem divi-
næ generationis assumere, quam licet mens nequeat hu-
mana plenitudinis investigatione comprehendere, fidei
tamen plenitudo complectitur.*

*g. Hieronimus contra Iovinianum, Item Ambrosius. In val-
de periculosum adhibetur, super Marcum.*

C. VIII. *g. Solus Petrus accepit mandatum, ut
hæresim caperet.*
Item ibidem paulo inferius.

Et aliud & Apollolicum piscandi genus: quo ge-
neris solum Petrum piscari dominus jubet, dicens:
Mittet s hancum, & cum piscem qui primus ascenderit,
solus.

C. IX. *g. Nulla perturbatio à tramite Apostolice
sua retrahat, quæ omnes hæreses semper
destruat.*

Item Leonis Papa Episcopi Gallis, & Hispanis.

A recta & episcopi, & Apollolice tramite propter ul-
tiam perfectionem h nolite recedere, scientes, quo-
niam iuxta Salvatoris sententiam, beati i sunt, qui per-
fectionem possunt propter justitiam. Hæc est Apo-
stolorum viva traditio: hæc vera charitas, quæ prædican-
da est, & præcipue diligenda ac fovenda, atque fiduciali-
ter ab omnibus tenenda: hæc sancta & Apollolica ma-
ter omnium ecclesiarum Christi ecclesia: quæ per Dei
omnipotentis gratiam à tramite Apollolice traditionis
nunquam errasse probatur: nec hæreticis novitatibus de-
perata succumbit: sed, ut in exordio normam fidei Chri-
stiane percipit ab autoribus suis Apollolorum Christi
Evangelium, illibata sinceritas manet.

C. X. *g. Fides Romana ecclesia omnem hæresim
destruat, nullam ferat.*

Item Sixtus Papa II. ad Gratianum Episcopum, epist. 1.

Merito & firmo me sibi illius nomine ecclesie præfide-
ficato: & cuius fides nullam hæresim unquam fovit,
sed omnes quidem hæreses destruit. Intellego autem
ambaliter non licere, quam ut omnes conatus meos ei
dam.

a Polydorus, Anst. l. 1. c. 37. b al. sperat. c Luc. 5.
d Matth. 16. e Epist. ad Alind. e Polydorus, l. 1. c. 37. f Matth. 16.
g Polydorus, Anst. l. 1. c. 37. h al. perbationem. i Matth. 16.
k Fides i epist. ad Alind. Athanasium. l Anst. l. 1. c. 37. m Polydorus.
n Polydorus, l. 1. c. 37. o Anst. l. 1. c. 37. p Polydorus, l. 1. c. 37.

C. XI. *g. Nulla hæresis Romana succulata
ecclesia.*

Item Eusebius Papa Episcopi Thysice, epist. 3.
In sede Apollolica extra maculam semper est catholica
servata religio.

C. XII. *g. Ad Romanam referatur ecclesiam,
quæ vatis fides ventilatur.*

*Item Innocentius Papa Episcopi concilii Mi-
lerviani, epist. 26.*

Voices a fidei ratio ventilatur, arbitror omnes fra-
tres, & Coepiscopos nostros non nisi ad Petrum, id
est, sui nominis, & honoris autorem referre debere (ve-
luti nunc terulit vestra dilectio) quod per totum mun-
dum possit ecclesiis omnibus in commune prodeffe.

C. XIII. *g. Christiana religio xlam Romanam
ecclesia præ cætera habuit.*

Item Tullius Papa ad Episcopos orientales, epist. 1.
Officium b nostris consideratione non est nobis diffimu-
lare, non est tacere libertas e, quibus major cunctis
Christianæ religionis zelus incumbit.

C. XIV. *g. Altorum ora non times fides,
quam Romana commendat
ecclesia.*

*Item Hieronymus ad Damasum in expo-
sitione Symboli.*

Hæc d est fides, Papa beatissime, quam in ecclesia ca-
tholica dilectimus, quamque semper tenuimus &
tenemus: in qua si minus perire, aut parum caute forte
aliquid positum est, emendari cupimus à te, qui Petri &
fidem, & sedem tenes. Sin autem hæc nostra confessio
Apollolatus tui iudicio comprobatur, quicunque me
culpæ e voluerit, se imperitum, vel malevolum, vel
etiam non catholicum, non s me hæreticum comproba-
bit. *Item. ¶ Sancta i Romana ecclesia, quæ sem-
per immaculata mansit, & domino providente, & bea-
to Apollolo opem ferente in futuro manebit, sine ulla
hæreticorum insultatione firma, & immobilis omni tem-
pore persistet.*

*¶ Sancta i Hæc videntur scripta ex epistola Marci Papa ad
Anthanasium, sed alio modo aptata. Nam apud illum post alia
quædam sic legitur, Non, ut nos aliqui sinistrum, vestra ex
parte arbitremur: sed nos & vos, illosque absque ulla
in posterum titubatione unum sentire optaremus: & sancta
Romana ecclesia, quæ semper immaculata mansit, &
domino providente, & beato Petro Apollolo opem fe-
rente, & in futuro manebit sine ulla hæreticorum in-
sultatione firma, & immobilis omni tempore persis-
tit.*

C. XV. *g. Aliud, quam Romana ecclesia neq. sen-
tentiæ, docere permittitur.*

*Item Marcellus Papa universi Episcopi per Anti-
ochiam constituti, epist. 1.*

Rogamus g vos fratres, ut non aliud doceatis, ne-
que sentiat, quam quod à beato Petro Apollolo,
& reliquis Apollolis, & patribus accepistis. Ab illo enim
primo instructi estis. Ideo non oportet vos proprium
deserere Patrem, & alios sequi. Ipse enim capat est
totius ecclesie: cui ait Dominus, [Tu s es Petrus, &
super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, &c.] E-
jus enim sedes primitus apud vos fuit: quæ postea, in-
bente domino, Romam translata est: cui, adminiculante
gratia divina, hodierna præsidemus die. Nec ab ejus
dispositione vos deviare oportet: ad quam cuncta ma-
jora ecclesiastica negotia, divina disponente gratia,
iusta sunt referri: ut ab ea regulariter disponantur, à
qua fumpsere principia. Si verò vestra Antiochena

a Polydorus, Anst. l. 1. c. 37. b Anst. l. 1. c. 37.
c al. liberum. d Polydorus, l. 1. c. 37. e al. mandare. f al. sed
hæreticum. g Polydorus, l. 1. c. 37. h Anst. l. 1. c. 37. i cap. 18.
k Matth. 16.

que olim primærat, Romana celsit sedi, nulla est, quæ ejus non sit subiecta ditioni.

¶ In hoc capite aliqua sunt addita, & in suam locum restituta ex originali. Glossa autem ad verbum, oportet, facile transponi possit.

C. XVI. ¶ Alexandrina ecclesia à Romana differre non licet. Item Leo Papa Dissero Episcopo Alexandrino, epist. 79. ad 21.

¶ Cum à beatissimus Petrus Apostolicum b. à domino accepit principatum, & Romana ecclesia in ejus permaneat institutis, nefas est credere, quod sanctus discipulus ejus Marcus, qui Alexandrinam primus ecclesiam gubernavit, aliis regulis traditionum, & suarum decreta formaverit: cum sine dubio de eodem fonte gratia unus spiritus fuerit & discipuli, & magistri: nec aliud ordinatus tradere poterit, quam quod ab ordinatore suscepit.

¶ Traditionum ¶ Sic est emendatum ex duobus vetustis Gratiani codicibus, Anselm, & originali ipsi. Antea legebatur, aliis regulis, & traditionibus sua decreta firmaverit.

C. XVII. ¶ Professione sua fidei autem erroris Romana abscedit ecclesia. Item Ambrosius in commentariis ad c. 22. Luc. lib. 10. c. 12.

¶ Petrus volens percussit aurem, docuit quod aurem habere in specie non deberent, quam in ministerio non haberent. Sed bonus dominus & ipsi refudit aurium: secundum prophetia: dicta demonstrans & ipsos, si convertantur, posse sanari, qui in passione domini vulnerati sunt: eo quod omne peccatum fidei mysteriis abluatur. Tollit ergo Petrus aurem. Quare Petrus: Quia ipse est, qui accepit claves regni celorum. Ille enim condemnat, qui & absolvit: quoniam ligandi & solvendi idem adeptus est potestatem. Tollit autem male audientis, tollit aurem gladio spiritali aurem interiore male intelligentis. Caveamus, ne cui tollatur auricula, dum b. legitur passio domini. Si ad divinitatem ejus refertur infirmitatem corporeæ passionis, excidit auricula, & excidit à Petro: qui non passus est Christum Prophetam à firmari: sed Dei filium docuit fidei confessione signari.

¶ Citatur autem ex Gregorio, apud quem non est inventum.

C. XVIII. ¶ Extra unitatem sancte ecclesie Spiritus Sanctus non accipitur.

Item Cyprianus in tractatu de unitate ecclesie.

¶ Inquit, Dominus ad Petrum: [Ego & dico tibi, edificabo ecclesiam meam.] Super unum ædificabo ecclesiam: & quamvis Apostolis omnibus post resurrectionem suam, parem potestatem tribuat, & dicat: [Stetit I. misit me pater, & ego mitto vos. Accipite Spiritum Sanctum, tamen ut unitatem manifestaret, unitatis ejusdem originem ab uno incipientem sua auctoritate disposuit. Hoc erat utique & ceteri Apostoli, quod fuit & Petrus, pari consortio præditi, & honoris & potestatis. Sed exordium ab unitate professum: ut ecclesia una monstraretur: quam unam ecclesiam etiam in Cantico canticorum Spiritus Sanctus ex persona domini designat, & dicit: [Vna est columba mea, perfecta mea: una est mater mea, electa generici sui.] Hanc ecclesiam unitatem à qui non tenet, tenere se fident credit? Qui ecclesiam tenetur & resistit, in ecclesia se esse confidit? Quando & beatus Apostolus Paulus hoc idem

a. Anst. c. 20. b. al. Apostolus. c. Joan. 18. d. mysterio. e. Eph. 5. f. al. in ministerio fidei. g. Matt. 16. h. abest ab orig. i. Omittuntur aliquæ verba. k. Matt. 16. l. Joan. 20. m. Cor. 6.

doceat, & sacramentum unitatis ostendat, & dicitur: unum corpus, & unus Spiritus: una spes, & una sententia. Unus dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus.] Quam unitatem tenere firmat, & manifestat beatus, maxime Episcopi, qui in ecclesia prædicant, & episcopatum ipsum unum, atque indivisum prædicant. Nemo fraternitatem mendacior fallat: nemo b. unitatem perfida b. prævaricatione corumpat. Quod unitas patens est: cujus à singulis in solidum paratæ. Ecclesia una est, quæ in multitudinem latius increscit: fecunditatis extenditur: quomodo solis multum sed lumen unum: & rami arboris multi, sed ab uno tenaci radice fundantur: & cum deorsum uno rivi plurimi defluunt, numerotitas licet diffusa, tur exundantis copie largitate: unitas tamen tenetur origine. Avellæ radium solis corpore, divisione: unitas non capit. Ab arbore & frange ramum: & citus germinare non poterit. A fonte prædicæ rivum: citus arefcet. Sic & ecclesie domini luce perfusa per orbem: totum radios suos porrigit: unum lumen habet, quod ubique diffunditur, nec unitas corpora dividitur. Ramos suos in universam terram copiam dicitur extendit: profertentes largitur rivos latius patens, sed tamen caput est: & origo una, & una mater est fontis succulentibus copiosa d. Illius factu nascuntur: lacte nutritur: spiritus ejus animamur. Adherere potest sponsa Christi: incorrupta est & pudica. Domum novit: unius cubiculari sanctitatem ceteris custodit.

¶ Unitatem ¶ Quæ sequitur usq. ad res. Quæ addita sunt ex originali: ex quo aliam et addita, & data sunt.

C. XIX. ¶ Non habet Deum Patrem, nisi ecclesia relinquens unitatem. Item ibidem paulo infero.

¶ Alienus est, profanus est, hostis est: habet suum patrem, qui ecclesiam non habet suam. Item infra. ¶ Dominus enim cum unum tantum unanimitatem suaderet, & pacem: [Dico, quia vobis, quoniam si duobus, & ex vobis conseruere vultis de omni, quamcumque petieritis, conseruare vobis in nomine meo, qui in cælis est. Vbiicumque enim fuerint tres, aut tres collecti in nomine meo, ego cum eis sum.] attendens non multitudinem, sed unanimitatem: & non plurimum tribui. [Si duobus, inquit, et vobis conseruare vultis in terra:] unanimitatem prius possit: & conseruare: ut ante præmissi: ut conveniat nobis fidei. Et conseruare docuit. Quomodo autem potesteei cum aliquo conseruare, cui cum corpore ipsius ecclesie, & conseruare fraternitatem non convenit? Quomodo possit dicitur tres in nomine Christi colligi, quos constat à Christo ab ejus Evangelio separari?

¶ Si duobus ¶ Sic legitur in isto versu bene copulatis, & bis, & alii locis, ubi hæc Evangelii sententia vulgaris tamen est, ut antea apud Gratianum. Si dicitur conseruare.

C. XX. ¶ Legendi & servandi non habet potestatem, qui unitatem patris castrorum non habet.

¶ Item Augustinus libro Spiritus de baptismo, c. 2. Omnis & consideratis puto me non errare, sed alios ita esse in domo Dei, ut ipsi unitatem domus Dei, quæ dicitur b. ædificam super petrum, quæ unica & columba appellatur, quæ spiritus sine macula, & ruga & hortus conclusus, fontis puteus aquæ vivæ, paradus cum fructu pomorum.

a. Epist. b. al. perfida. c. fultum orig. d. riva. e. Poly. ibid. Anst. c. 22. f. Matt. 16. g. cap. 9. Poly. 1. c. 13. h. Matt. 16. i. Cass. 4.

domus etiam clares a accepti, ac potestatem solvendi de ligandi. Hanc domum si quis corripientem, corrigentemque contempserit, [sit ei tibi, inquit, sicut ethnicus & publicanus.] De hac domo dicitur, e [Domine] dicitur deorum domus tua, & locum habitationis gloriæ tue. [Qui d' habitare facit unanimes in domo.] & [Secundum] e sum in his, quæ dicta sunt mihi, in domum Domini ibimus. [Beati f, qui habitant in domo tua Domine: in scula seculorum laudabunt te.]

¶ *Sæta & bae, & sequens caput tribuebant Hieronymo, quædam etiam apud Angli. & in Polyse.*
C. XXI. ¶ *Varia rimina variis sunt panis afficienda.*

Non afferamus flatetas & dolosas, ubi appendamus quod volumus, & quomodo volumus pro arbitrio nostrum dicentes, hoc grave, hoc leve est: sed afferamus diuinam flatetatem de scripturis sanctis, tanquam de thesauro Domini. & in illa, quid sit gravius, appendamus: imò non appendamus, sed à Domino appensa recipimus. Tempore illo, quo Dominus priora delecta tremibus penarum exemplis cavenda monstravit, & idololatriam, atque adoratum est, & prophetiam liber ira Regis contemptoris incensus, & scilicet tentatum: & idololatria gladio punita est, exustio libri bella caede, & peregrina captivitate, schisma hiatarum, sequitis auctoribus visis, & cæteris cœlesti igne castigatis. Quis jam dubitaverit hoc esse sceleratius committendum, quod est gravius vindicatum?

C. XIII. ¶ *Ex sola ecclesia sacrificium Dominus accepit.*

Quia t ex sola ecclesia catholica veritas conspicitur, licet sit etiam locum Dominus perhibet, de quo videatur in petra Moyses / ponitur, ut Dei speciem in contempserit: quia nisi quis fidei soliditatem tenuerit, divinitatem perferant non cognoscit. De qua soliditate Dominus dicit, a [Super hanc petram ædificabo, &c.] & sapientia. ¶ *Sola quippe est, per quam sacrificium Dominus libenter accipit: sola, quæ pro errantibus fiducialiter intercedat. Unde etiam de agni hostia Dominus precepit, dicens: a [in una domo comedetur: nec effretis de caribus eius foras.] In una namque domo agnus comeditur: quia in una catholica ecclesia, vera hostia redemptoris immolatur. De cuius caribus divina lex p ceteri foras prohibet: quia sanctum & dari caribus verat. Sola est, in quo bonum fructuosè peragitur: unde & mercedem r denarii, non nisi qui intra vineam laboraverunt, acceperunt. Sola est, quæ intra se possit validè charitatis compage custodit. Unde & aqua f salinis arcam quidem ad sublimiora suffulit: o cæca nemem, quos extra arcam invenit, extinxit.*

C. XIII. ¶ *Non exhibet fidem Christo, qui corpus eius disceperit.*

Item Ambrosius in oratione sanctæ de dicit fratris.

Advocavit ad se Cyprianus i Episcopum Satyrum, nec ullam veram putavit, nisi verè fidei gratiam: petentibusque ex eo est, utrumnam de Episcopo catholicis esset, hoc est, si cum Romana ecclesia conveniret. Ex forte ad id locum in schismate regionis illius ecclesia erat. Lucifer enim se à nostra communione tunc temporis diviserat: & quanquam pro fide ex-

¶ *Epist. b. Math. 16. c. Psal. 25. d. Psal. 67. e. Psal. 120. f. Psal. 141. g. Prov. 11. Osee 12. Amos 2. h. Ezech. 31. Hier. 38. Num. 16. i. Es. 48. Jer. 11. de tempore, c. 12. k. Amos 1. l. Poly. 7. tit. 3. m. alii faciunt. n. Math. 16. o. Ezech. 12. p. al. iusto. q. Math. 7. r. Math. 16. s. Genes. 7. t. Ambrosius lib. 12. cap. 41. f. b. 1. 1. 4.*

lasset, & fidei suæ reliquisset hæredes, non putavit tamen fidem esse in schismate. Nam etsi fidem erga Deum tenerem, tamen erga Dei ecclesiam non tenebam, cuius patiebantur velut quosdam artus dividi, & membra lacerari. Etenim cum propter ecclesiam Christus passus sit, & corpus Christi ecclesia sit, non videtur ab his exhiberi Christo fides, à quibus evacuatur passio ejus, corpusque diffratitur. Itaque quamvis gratie scens 2 teneat, & metueret tanti nominis debitor navigare, tamen eò transire maluit, ubi tuto posset exolvere. Iudicabat enim divinæ solutionis 3 gratiam in effectu ac fide esse, quam quia a statim ubi primùm copia liberior ecclesie fuit, implere non distulit, Dei gratiam & accepit desideratam, & servavit acceptam.

1 ¶ *Cyprianus] Apud B. Ambrosium & Anselmum legitur. Advocavit ad se Episcopum Satyrus. Narrat enim Ambrosius Satyrum fratrem suum, cum in Sardiniam appulisset, ad se Episcopum Sardiniam vocasse, ut fides Luciferianorum, an catholicos esset. Sed ob glossam, & eum, qui casum scripsit, non est mutatum.*

2 ¶ *Fœnus] Antea legebatur, fœcus. Restitutum est ex aliquo vetustis exemplaribus, originali, & ceteris collectioribus.*

3 ¶ *Solutionis] In aliquot manuscriptis, & apud B. Ambrosium, & ceteros collectores legitur, divinæ solutionem gratia. Sed ob glossam non est emendata, opera pretium fuisse integrum Ambrosii locum perlegere.*

C. XXIV. ¶ *Etiam corpore ab eo recedendum est, quod fidem Christi non habet.*

Item Beda super epistolam Iohannis secundam, cap. unum.

Omnis b, qui recedit, & non permanet in doctrina Christi, hic & Patrem, & filium habet. Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non afferit, nolite recipere eum in domum: nec Ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi, Ave, communicat ejus malignis operibus. Hæc Johannes de Schismaticis, sive hæreticis detestandis: quæ verbis docuit, etiam factis exhibuit c. ¶ *Narrat d enim de illo auditor illius sanctissimus, & martyr fortissimus Polycarpus, Smyrnæorum antistes, quod tempore quodam, cum apud Ephesum balneas lavandi gratia fuisset ingressus, & vidisset ibi Cerinthum, exilierit continuo, & discesserit non lotus, dicens, Fugiamus hinc, ne & balneæ ipsæ corrumpant, in quibus Cerinthus lavat inimicum veritatis. Idem etiam Polycarpus Marcioni aliquando cum occurrisset, dicenti sibi, agnoscis nos? respondit, agnosco primogenitum Satanae.*

C. XXV. ¶ *Profanus est, extra ecclesiam beati Petri agnus comedere tentans.*

Item Hieronymus ad Damasium.

Quoniam e vetusto i oriens inter se populorum, furore collisus indifficillam f Domini tunicam & desuper textam per frusta discepit, & Christi vineam vulpes exterminant, ut inter lacus contritos, qui non habent aquam, difficile, ubi fons g signatus: & hortus ille conclusus sit, possit intelligi, ideo mihi cathedram j Petri, & fidem Apostolico b ore laudaram censui consulendam, inde nunc meæ animæ postulans cibum, un- de olim Christi vestimenta suscepi. Neque verò tanta vastitas elementis liquentis, & interjacens longitudo terrarum me à pretiosa margarita potuit inquisitione prohibere. Vbiunque i fuerit corpus, illuc congregantur aquilæ. Profligato à sobole mala patrimonio apud vos solos incorrupta Patrum servatur hæreditas. Ibi cepite terra fecundo Domini k seminis puritatem,

a quidem] orig. b 2. Joan. 1. c al. exercuit. d In- natus 1. 3. c. Eusebius l. 4. c. 14. e Anselm. c. 6. s. Poly. l. 9. tit. 4. f Joan. 19. g Cant. 2. Ezech. 2. h Rom. 1. i Ibid. 2. 4. k Math. 16.

centeno fructu refert: hic obruta fulcis frumenta in lolium, avenasque degenerant. Nam in occidente sol solstitia oritur: in oriente autem Luciferus ille, qui ceciderat, supra sidera posuit thronum suum. Vos b estis lux mundi, vos sal terra, vos aurea vasa a & argentea: hic testacea vasa vel lignea, virga z ferrea, & xterno operiuntur incendio. Quamquam igitur tui me terreat magnitudo, invidia tamen humanitas. A sacerdotum viclima d salutem, a pastore praedictum ovis flagito. Fasticat e invidia Romani culminis, recedat ambitio. Cum successoris piscatoris, & discipulo crucis loquor. Ego nullum praemium si nisi Christum sequens, beatitudini tua, id est, cathedrae Petri communione confocior. Super q illam petram edificatam ecclesiam scio. Quicumque b extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Si quis in arca Noe: non fuerit, peribit regnante diluvio. Et quia pro meis facinoribus ad eam solitudinem commigravi, qua Syriam juncto Barbacis sine determinat k, nec possum sanctum Dominum interiacentibus spatii, z sanctimonia sua semper expetere: ideo hic collegas tuos Aegyptios confessorum sequor, & sub operariis navibus parva navicula delitescio. Non novi Vitalem: Meletium respuo, ignoro Paulinum. Quicumque t tecum non colligit, spargit: hoc est, qui Christi non est, Antichristi est.

1 ¶ Vetus] Antea legatur, vetus. Emodatam est ex originali, quoniam glossa nihilominus corripit.
2 ¶ Virga ferrea] Apud B. Hieronymum legitur, Virgam ferream, & xternum operiuntur incendium. Sed ubi glossa san non est emendatum: quia etiam causa fuit, cur aliquot alii loci fatis vafam fuerit indicata in margine lectorem ipsam originalem.

C. XXVI. ¶ Hæreticorum consortia acatholicis sunt fugienda.

Item Ambrosius in commentariis ad g. e. Luca.
Que m dignior domus Apostolice prædicationis ingressu, quam sancta ecclesia: an quis præferendum magis omnibus videtur esse, quam Christus? qui n pedes suis lavare consuevit hospitibus, & quoscunque sua receperit domo, pollutus non patitur habitare vestigiis, sed maculosos, licet vitæ prioris, in reliquum tamen dignatur mandare s processus? Hic est igitur solus, quem nemo deserere debet, nemo mutare: cui bene dicitur p: [Domine ad quem ibimus? verba vitæ æternæ habes, & nos credimus.] Vides excommunicatos, qui quoniam non mutavit hospitium, cælestis consortium habitacionis q emeruit? Fides igitur in primis ecclesiis querenda mandatur: in qua, si Christus habitator s, hanc dubia sit legenda. Sin vero populus perfidus, aut præceptor hereticus deformet habitaculum, vitanda hereticorum communio, fugienda synagoga censetur, excutiendus pedum pulvis: ne fuscitibus perfidie sterilibus siccitatibus, tanquam humi arido, arenosæque mentis tuæ vestigium polluat. Nam sicut corporeas infirmitates populi fidelis suscipere in se debet Evangelii prædicator, & tanquam propriis inanis gestis pulveri comparanda allevare atque abolere vestigiis, juxta quod scriptum est, [Quis r infirmatur, & ego non infirmor?] ita, si qua est ecclesia, quæ fidem respuat, nec Apostolicæ prædicationis fundamenta possideat, ne quam labem perfidie possit aspergere, deserenda est. Quod Apostolus quoque evidenter asseruit, dicens: f [Hæreticum hominem post unam & secundam correptionem devota

a Esa. 14. b Math. 5. c 2. Tim. 2. d ultimam salutem] orig. e Facessat] vera lectio. f primus] orig. g Math. 16. h Exod. 12. i Gen. 7. k al. determinat. l Matt. 12. m Anf. 1. 5. c. 33. Poly. 1. 3. tit. ult. n Iuan. 13. o mutare] orig. p Iuan. 6. q al. conficiationi. Poly. 1. 7. tit. 7. r 2. Cor. 11. f ad Tit. 2.

C. XXVII. ¶ Nec peccatis sibi, nec castis regnum ingredi potest, qui ab unitate ecclesie est alienus.

Item Beda a super Mattheum in homilia de fide, apostolorum Petri & Pauli, ad c. 1. Math.

Quicumque b ab unitate fidei vel societate Petri & Pauli quolibet modo semetipsum segregaverit, vinculis peccatorum abiolvi, nec januam postulat regni cælestis ingredi.

C. XXVIII. ¶ Non suscipiuntur cenam sanctam, quorum fides reprobat, & xta.

Item Hieronymus in Anni Prophetas, ad c. 1.

Di e, & projecti festivitatis vestras, & non odorem cœtium vestrorum. Quod si antea mihi holocaustomata & munera vestra non accipiam, & vota pinguiam vestrorum non respiciam. ¶ Et dicit autem Deus, & non solum odit, sed & projecti festivitatis vestras eorum, qui non celebrant festivitatis Dei. ¶ Et dicitur, humana loquitur similitudine, ut nos edoceret Dei nostris sermonibus cognoscimus. Et si quidem holocausta, ut videantur jejunare, dare eleemosynas, dicitur polliceri (que holocausta sunt vera) non suscipit Dominus, nec dignatur aspicere pinguiam vestras eorum. Non enim sacrificiorum magnitudinem, sed offerentium merita, casualisque dicitur. ¶ Vult & vidua, quæ in Evangelio e in corbiam deum miserat, omnibus a Salvatore præferatur: quia dicitur non ea, quæ offeruntur, sed voluminate respicit offerentium.

1 ¶ Eorum] In commentariis B. Hieronymi sic legitur modum & alii loci hujus capituli, sicut aliqui versus hujusmodi. Ivo hoc loco habet ut Gratianus.

2 ¶ Odisse] Ante hæc verba apud B. Hieronymum non veniens antecedit, eodit supra 19. 1.

C. XXX. ¶ Vbi ubi non est, ubi non est iustitia locum non habet.

Item Augustinus de sermone Domini in monte, lib. 1. c. 9.

Vbi sana fides non est, non potest esse iustitia, quia iustitia ex fide vivit. Neque bifiditas aliquid bonum ista mercede promittant, quia similiter, ubi castitas non est, non potest esse iustitia. Dilectio q enim operatur malum non operatur: quam si haberent, non dicerent corpus Christi, quod est ecclesia.

C. XXX. ¶ A fide recedens, Spiritus præsentem amittit.

Item Innocentius Papa ad Alexan. episc. 11.

Hæretici b, cum a fide catholica deservent, prædicationem Spiritus, quam acceperant, amittunt.

C. XXXI. ¶ Sacri officii i pastores præsentem amittit.

Item Cyprianus Magni filii salutem, lib. 1. epistola sexta.

Didicimus i omnes omnino hæreticos & schismaticos nil habere potestatis ac juris. Propter quod Novatianus nec debet nec potest excipi, quia magis quoque extra ecclesiam consistens, & contra magis dilectionem Christi faciens inter adversarios de christos computatur. ¶ Et paulo post. ¶ Ecclesia non est, quæ unâ & intus esse & foris non potest. Si enim Novatianum est, apud Cornelium non fuit. Si enim Cornelium fuit, qui Fabiano Episcopo legitimum imperatoris successit, & quem præter sacerdotum & sanctorum

a Ivi glossa ord. B Ivo p. c. 31. c Ivo p. c. 31. d Ivo p. c. 31. e Ivo p. c. 31. f Anac. 1. & Rom. 1. g Rom. 1. h 1. ep. 1. i Anf. 1. c. 12. Poly. 1. 7. tit. 4. Anf. 1. c. 12. Poly. 1. 7. tit. 4. Anf. 1. c. 12. Poly. 1. 7. tit. 4. Anf. 1. c. 12. Poly. 1. 7. tit. 4. Anf. 1. c. 12. Poly. 1. 7. tit. 4.

maritio quoque Dominus glorificavit, Novatianus in ecclesia non est. nec Episcopus computari potest, qui Evangelica & Apostolica traditione contempta, nemini succedens, à seipso ortus est. Habere namque, aut tenere ecclesiam nullo modo potest, qui ordinatus in ecclesia non est. *¶ Quod b* verò eundem, operans. Deum Patrem, eundem filium Christum, eundem Spiritum Sanctum nosse dicuntur, nec hoc adjuvare tales potest. *¶ Invenimus e* in tali facinorose non solum duces & auctores, sed etiam participes potest dicitur, nisi à communione malorum se separaverint, precipiente per Moysen Domino, & dicente. *d* Separamini à tabernaculis hominum istorum durissimum. & nolite tangere ab omnibus, quæ sunt eis, ne simul pereatis in peccatis eorum. *¶ Et* quod comminatus per Moysen Dominus fuerat, implevit, ut quisquis se à Chære, & Dathan, & Abiron non separasset, penas statim pro omni communiione periret. Quo exemplo ostenditur, & probatur, obnoxios omnes & culpe & pena damnos, qui se schismaticis contra præpositos & sacerdotibus inobediunt, miferentur: sicut etiam per *O*ste & Phileas Spiritum Sanctum testatur, & dicit: *¶* Sacramentum eorum, tanquam panis luctus: omnes, qui manducant ea, constantinabuntur. *¶* docens scilicet, & ostendens omnes omnino cum auctoribus supplicio conjungi, qui fuerint eorum peccato contaminati. Quæ ergo apud eos merita ecclesia Deum possunt, quibus supplicia divinirocurant? *¶ Intra.* *¶* Si autem foris cuncti hæretici & schismatici non habent Spiritum Sanctum, & id eod apud nosis f manus imponitur, ut hic accipiatur, quod illic nec esse, nec dari potest: manifestum est nec remissionem peccatorum dari per eos posse, quos consecratum Sanctum non habere.

mandi electio à præfenti ordinatore ex consensu universali, cui præficus erat, ecclesie melius ac facilius potuisset agnosci & in sua, qui ad episcopatum provehendus erat, nec tamen ordinatori suo subdendus fuerat, ordinaretur ecclesia. Etenim cum, sicut dicimus, ecclesia una sit, cui in Cantici canticorum dicitur: *a* [Una est columna mea] nullam aliam esse constat, nisi quæ in Apostolica radice fundata: à quibus ipsam fidem in universo propagatam orbe non potest dubitari. Quod vobis licet nonissimum omnino sit, beati tamen Augustini testimonio comprobemus. Audite, quid in quodam opere suo præclarissimus doctor dicat ecclesie. Ait enim: *b* [Quod si nullo modo rectè dici potest ecclesia, in qua schisma est, restat, ut quoniam ecclesia nulla esse non potest, ea sit quam in sedis Apostolica per successiones Episcoporum radice consecratam, nullorum hominum multitudine] (etiam si nova excludi non possit, sed pro temporis ratione toleranda iudicetur.) ullo modo valeat extinguere.]

C. XXXIV. *¶* **Unitati non communicat schismatici consentiens.**
Idem.

Schisma d siquidem ipsum, quod Græcum nomen est, scissuram sonat. Sed in unitate scissura esse non potest. Non ergo unitati communicant, qui schismatici communicant. Partes sibi ipsi fecerunt, & ab eo, quod unum est, ut Apostoli e Iudej jam verbis loquar, semetipsos segregantes, Spiritum non habent. Quibus omnibus illud est, ut quia in unitate unum non sunt, ut quia in parte esse voluerunt, ut quia spiritum non habent, corporis Christi sacrificium habere non possint. *¶* Non autem nobis nuncilla quaestio est, utrum tolerare malos, sed utrum debeamus schismaticis sociari. Si enim etiam ipsi, licet in suo sensu abundantes, intra materna tamen positi viscera *f* quaerent veritatem, à nobis repellendi non erant, donec apud eos ratione duce rei veritas claruisset. Sed quia se ab universali ecclesia diverferunt, sicut beatus Augustinus *g* ait, omnis catholicus securus eam partem defecatur, cui ecclesiam universalem Apostolicis sedibus robotatam non communicare cognoscit. Nec enim levigat crimen eorum, magis verò auget, quod eos diu restitisse dixisset, ne Apostolicis communicantes sedibus in sua communione reciperent. In hoc enim dum & illi culpandi sunt, qui communicare talibus voluerunt, multo magis tamen illi execrandi sunt, qui non solum in sacerdotibus communionem Apostolicarum sedium, verum etiam in ipsis laicis preceperunt. Sed nec illud eis prodest, quod eos in eisdem lateris vel ignorantia rationis, vel simplicitate intellectus sui à nostra se communionis suspensisse perhibetis. Id ipsum enim magis est, propter quod schismatici sunt: quia non eos diversis sentiendi iudicium, sed quædam apud se delata, sibi tamen incognita metuentes, & contra Apostolicam sedem temere credentes, pessima divisit opinio. Quod schisma specialiter esse beatus denunciavit Augustinus, *b* dicens de talibus, [Adversus auctoritatem illarum ecclesiarum, quæ ab Apostolica sede episcopos accipere meruerunt, temere credendo, immanissimum schismatis crimen à se propulsa non perit.] Ad summam, aut illos ecclesiam esse creditis, [et cum dux ecclesie esse non possint, nos, quod ablit, schismaticos iudicabitis:] aut si veram in Apostolicis sedibus esse constat ecclesiam, & illos ab unitate divisos cognoscite, & communionis quaestione esse sublatam, quam veram nisi in unitate constat esse non posse. Non ergo, quasi nulla

¶ **Offici** *¶* **Sicil emendatum ex plerisq, vetustis.** *¶* An-
nagitur, sacrificii.

C. XXXII. *¶* **Proprio solentur honore, qui contra pacem ecclesie nituntur.**
¶ **Libertus Papa in epistola ad Athanasium.**

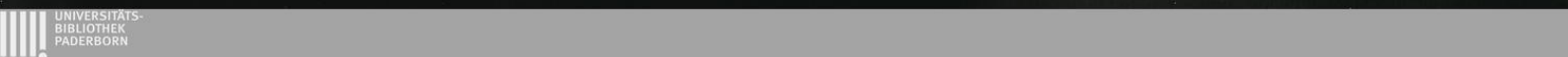
Quia contra pacem ecclesie sunt, si dignitatem autem non possunt, siquidem nobiles existunt, suarum substantiarum possessionem patiuntur: si autem ignobiles, non solum in corpore verberentur, sed exilio perpetuo calcantur.

C. XXXIII. *¶* **Nec consecrat nec consecratur in schismate consecratus Episcopus.**
¶ **Item Pelagius Papa.**

Providetur, ut ita dicam, rapina in divisione est non consecratus, sed excommunicatus Episcopus. Si enim ipsum nomen consecrationis rationabili ac vivaci intellectu discernimus, is qui cum universali detrectat consecrari ecclesie, consecratus dici vel esse nulla ratione poterit. Consecratur enim est, simul sacrare. Sed ab ecclesie visceribus divulsus, & ab Apostolicis sedibus separatus excommunicatus, non consecratur. Iure ergo excommunicatus tantum non consecratur poterit dici, quem simul sacrate in unitate conjunctis membris non agnoscat ecclesia. Videmus tamen, utrum vel ipsarum consecrationem partem in sua ordinatione conservaverint. Neque in nos antiquus fuit, ut quia pro longinquitate vel difficultate numeris ab Apostolico onerosum illi fuerat ordinari, ipsi se in vicem Mediolanensis & Aquilensis ordinare Episcopi debuissent: ita tamen, ut in ea civitate, in qua erat ordinandus Episcopus, alterius civitatis pontifex occurrere debuisset: ut & ordi-

¶ **Contra** *¶* **ecclesie pacem sunt, si dignitatem autem non possunt, siquidem nobiles existunt, suarum substantiarum possessionem patiuntur: si autem ignobiles, non solum in corpore verberentur, sed exilio perpetuo calcantur.**

a Cant. 1. *b* Simile quiddam sup. dist. 11. cap. palam. *c* al. & excludit. *d* Anst. 12. c. 44. Poly. 17. tit. 3. *e* In-
de 1. *f* al. abora. *g* sup. ad. c. pendenda. *h* dist. 19. ca-
nonici. *i* Dugl. dist. 1. c. 7.

ſchismaticorum, atque eccleſie differentia fit, velle indi-
ferenter utrorumque ſacriſicij ſociari. Non eſt Chriſti cor-
pus quod ſchismaticis conſicit. ſi veritate duce dirigimur.
Nec enim diſtinctum eſt Chriſtum, poterit quiſquam ſine
Apoſtolica a reprobatione conſingere. Vnam, ut ſape
diſtum eſt, que Chriſti corpus eſt, conſtat eſſe eccle-
ſiam: que in duo, vel in plura dividi non poteſt. Si-
mul enim cum ab ea quiſque receſſerit, eſſe deſtitit eccle-
ſia.

¶ **Ab Apoſtolica.** Apud Anſelmum, & in Polycarpo legi-
tur, quæ Apoſtolice ſedes: & epiftole accipere merue-
runt. Et convenit cum verbis B. Auguſtini libro ſecundo de do-
ctrina Chriſtiana, cap. 2. prout notatum eſt ſupra diſt. 19. in ca-
pitulo.

C. XXXV. ¶ Ex quo Epifcopus ſidei contraria do-
cat, alium excommunicare non poteſt.
Item Nicolaus Papa ſcribit Michaeli Auguſto,
epiſt. 7.

¶ **Emendata eſt** hac rubrica ex perſiſſis vetuſtis.
Alt Cæleſtinus Papa, orientalibus Epifcopis ſcri-
bens: [Si quis ab Epifcopo Neſtorio, aut ab aliis, qui
ſequuntur, ex quo talia prædicare ceperunt, vel ex-
communicatus, vel exutus eſt, ſeu amittit, ſeu clerici di-
gnitate, hunc in noſtra communione eſt duratiſſe. & dura-
te manifeſtum eſt: nec judicamus eum remouit: quia
non poterat quemquam ejus removere ſententia, qui ſe
jam præbuerat ipſe remouendum.]

¶ Nicolaus hic citat epiftole Cæleſtini Papæ, ſcriptam Ioanni,
& Iuvenali, &c. Epifcopi per orientem, prout eſt in concilio Ephe-
ſino Vaticana bibliotheca, & Lutetia impreſſa.

C. XXXVI. ¶ Non habetur excommunica-
ti, qui ab hæretico excommuni-
catur.

Item ad clerum Conſtantinopolitanum.

Pertinet, inquit, ſedis noſtræ ſanctæ auctoritas nul-
lum ſive Epifcopum, ſive clericum, ſeu profeſſione
aliqua Chriſtianum, qui à Neſtorio, vel ejus ſimilibus, ex
quo talia prædicare ceperunt, vel loco ſuo, vel commu-
nitione dejecti ſunt, vel dejectum, vel excommunicatum
videri: ſed hi omnes in noſtra communione eſt fuerunt, &
huculque perdurant: quia neminem vel deſicere, vel re-
movere poterat, qui prædicans talia titubabat. Intelle-
xiſtis: Imperator ex ſuperius memoratis non potuiſ-
ſe, ut non dicamus prælatum ſuum, ſaltem quemlibet re-
movere, qui fuerant olim ipſi remoti: nec deſicere
quemquam, qui fuerant jam autè proſtrati?

¶ Hinc etiam citatur à Nicolaus alia epiftole ejuſdem Cæleſtini,
quæ eſt inter alia ipſius concilio Epheſini.

¶ **Intellexiſtis** Hiæ incipiunt propria Nicolai verba.

C. XXXVII. ¶ Ad judicandum excommunica-
ti non reſpiciuntur.

Item Nicolaus Papa ibidem pauli inferiori.

Miramur, quomodo excommunicati ad judican-
dam recepti ſint, cum ſecundum Apoſtolicos cano-
nes ſine commendationis literis in communione ſola recipi
prohibeantur. Abſurdum enim eſt, ut cui non licet eſ-
ſe cum minimis, juxta ſacras regulas communicare, li-
ceat penes vos etiam de majoribus judicare.

Hiſ auctoritatibus perſpicue monſtratur, quod ex quo a-
liqui contra fidem ceperit aliquid docere, nec deſicere quem-
quam vult, nec damnare. Obſervetur tamen illud Auguſtini:

¶ [Recedentes à fide, nec baptiſma, nec baptizandi poſtulationem
amittunt.] Cum ergo ſacerdotalem unionem utraque pote-
ſtas, videlicet baptizandi & excommunicandi ſequatur, à fide

a 1. Cor. 1. b Inop. 12. c 31. Panorm. 15. c. 174. c Ni-
colaus ibidem ex eodem Cæleſtino ad clerum Conſtantinopol. luo
per. 14. c. 19. Panorm. 15. c. 135. d Incano. Apoſt. 23. ah. 22. & conc.
Antioch. 7. e 1. qu. 1. quod quidam.

recedentes, aut utramque retinebant, nec utramque carere. Illud eſt poſſus officii, aliud exercit. Plerumque, qui vel accipitur, vel a monacho in ſacerdotio ſacrosancto, vel ſine ſua executione retinetur: veluti à ſacerdotibus, quibus interdicitur, poteſtas, non auferunt. A ſide itaque, poteſtas non adimitur: ſicut redemptio non redimitur, nec ſed ſacramento injuria fieri videtur. Unde ab hæretico vel ordinari, cum ad unitatem catholicam ſola rediret, ſi in ſua eccleſiaſtica pacis in ſua recipiantur videtur, non ſed ſacramentum, quod in forma eccleſie præbatur, multum per impoſitionem manus præſtat utriusque ſacramenti, que eccleſiam nulli docetur eſſe collata. Cum ergo utramque poteſtis hæreticus renouat, hæreticus catholicam vel aliam hæreticam communicaverit, ut in communione ſua beneſit illi, quia iniqua eſt ſententia, ponderat. Quod ſi in eadem præſens fuerit, vel in hæretico ſcepto, vel ſacramentum dicitur, ut alius ad reſt. vivendi non magis teret, redat, ſententia eſt, ut uterque, hæreticus tantum ejus ſententia renouat, non quemdum videtur. Poteſt autem dici catholicam ſententiam recte minime teneri. Non enim poteſt uti gloriæ ſententia, accuſare, vel in quem reſtificari non vult. Si enim quis reſtitutionem non ſequatur, quia extra eccleſiam ſunt, poſſe in reſtitutionem perſeuerare ad verſus eos, qui in eccleſia ſunt, nec ad verſus eſtrem eccleſiaſtica auctoritate præſtat hæretico, qui ab ejuſdem fidei reſtitutionem præſtat, arg. id. ab ejuſdem contemnat. In hæreticum autem præſtat hæretico hæreticus: ſicut & diabolus poteſt in malo, tanquam in ſuo.

C. XXXVIII. ¶ Pro aliquo ſacramento ab hæretico excommunicato, à catholicis non eſt recipiendus.
Unde ſcribit Auguſtinus Vincentio Damaſco & Rogato, epif. 41.
¶ **Quisquis** & pro aliquo ſacramento, vel ſacramento pro-
prium à vobis ita ſuſcipit, ſed ſuſcipiendum que pro-
prie errore, quo à nobis ſeparatim, ſine communiſſione que
vixerunt, diſplicet nobis. Sed nec facile ſuſcipiatur, &
ſi monſtratis, nonnullis toleramus quæ, utrumque
pauſe non poſſimus: neque propter pulchram præſentiam
mus aream Domini: neque propter pulchram præſentiam
mus retia Domini: neque propter hæreticos in hæretico
gandos deſerimus gregem Domini: neque vultu
conueliam migramus de domo Domini.

C. XXXIX. ¶ Qui propter reſtitutionem hæretici excommunicati, non eſt à catholicis recipiendus.
Idem ad Eufemium, epif. 93.

Ubi dicitur e quondam ſpatientis eccleſie, quæ
ſi primus, cum ab accuſis indiſciplinatis indiſci-
plinatum prohiberetur, atque ordinata, & ſua præſentia
contemneret, à clericatu remotus eſt. & ipſe, qui
domino placet, iſtum modum ſervo, ut quilibet
es propter diſciplinam degradatus, ut catholicam
ire voluerit, in humiliatione poenitentia recipiatur,
& ipſi eum ſollicitus cogere, ſi apud eos moratur
ſet.

Sed illud Auguſtini intelligitur diſtinctum non propter
cauſa poteſtas nulla eſt extra eccleſiam: ſed in diſciplinam
man, que in hæretico ſuas in catholicis, & ipſi ſuas
tamen illud Auguſtini d. de poteſtate hæretico, qui
gandi, aut ſolventi, vel eſt ſacramenta tranſmittendi. In
a 1. ga. 7. hæretico. b 23. q. 7. c. 1. h. quæſitio. 1. h.
tit. 5. luo p. c. 179. c luo p. c. 179. luo p. c. 179. luo p. c. 179.
quiſquis &c. ſubſtituimus. d ſup. in materia. e
Grat.

iniquis sine alio heretico, sine alio ministratum fuerit, dummodo
in iudicio catholice fidei acceptatus, non carebit effectu. Alia vero
faciens, ut facti corpori & sanguini Domini, excommunicatio
vel recondemnatione, si ab heretico, vel catholico non sacerdote mi-
nistratur, vel nullo, vel heretico habebit effectum. Unde & ab
omnino heretico ministratus non recipienda.

C. XL. ¶ In extremis positus etiam ab heretico pœ-
nitentiam accipere valet.
Hinc Augustinus scribit in l. de baptismo
contra Donatistas, c. 2.

Si quem forte cogērit extrema necessitas, ubi ca-
tholicum per quem accipiat, non invenerit, & in a-
gnito pœce catholica custodita, per aliquem extra unita-
tem catholicam positum accipiat, quod erat in ipsa ca-
tholica unitate percepturus, si statim etiam de hac vita
migraverit, non eum nisi catholicum deputamus. Si au-
tem fuerit a corporali morte liberatus, cum se catholice
congregationi etiam corporali presentia reddiderit, un-
de nunquam corde discesserit, non solum non improba-
mus quod fecit, sed etiam securissime, verissimeque lau-
damus: quia presentem Deum credidit cordi suo, ubi
unitatem servabat, & sine sancti baptismi sacramento
(quod ab antiquo inventi, non hominum, sed Dei esse
cognovit) voluit ex hac vita migrare. Si quis autem,
cum posset in ipsa catholica accipere, aliquam h. mentis
perveritatem elegerit in schizmate baptizari, etiam si po-
tētia venisset catholicam ecclesiam, certum est ibi e-
prodesse sacramentum, quod alibi accipi quidem potest,
prodesse autem non potest, perverfus & iniquus est, &
ratio penitentiæ, quanto scientius.

¶ Postea in originali legitur, (etiam si postea venire
ad catholicam cogitat, quia certus est ibi prodesse sacra-
mentum, quod alibi accipi quidem potest, prodesse autem
non potest) perverfus, &c. Sed ad glossam non est emendatum.

C. XLI. ¶ Per annum pœnitent, qui de manu
heretici nesci prohibent communione
accipit.
Item Iulius Papa d.

Si quis dederit, aut accipit communionem de ma-
nu heretici, & nescit, quod catholica ecclesia contra-
dicat, postea intelligens annum integrum pœnitent. Si
autem scit, legi cœrit, & postea pœnitentiam egerit,
decem annos pœnitent. Alii judicant septem, & quidam
humanius ut quinquaginta annos pœnitent. Si quis permiserit
hereticum Missam suam celebrare in ecclesia catholica,
& nescit, quadraginta dies pœnitent: si pro damnatione
ecclesie catholice, & consuetudinis Romanorum, pro-
jectatur ab ecclesia, si autem hereticus, nisi habeat pœnitentiam:
si habuerit, decem annos pœnitent. Si recesserit
ab ecclesia catholica in congregationem hereticorum, &
alio persuaserit, & postea pœnitentiam egerit, duodecim
annos pœnitent, tres extra ecclesiam, septem inter au-
dientes, & duos adhuc extra communionem. De his in
canone dicitur, ut duodecimo a anno communionem sine
solatione percipiant.

¶ Tres extra. Apud Burchardum & Ivoem legitur, qua-
tuor extra ecclesiam, sed inter audientes, &c.
¶ Duodecimo. Burchardus & Ivo habent, decimo.

C. XLII. ¶ Tunc est mortem arreperere, quam de
manu heretici communionem
accipere.
Item Gregorius Papa, lib. 3, dialog. cap. 31.

Opti f. Emenegillus Rex juvenis terrenum re-
gnum despiciere, & forti desiderio cœlestis quærens,
a Polyb. l. 7, tit. 2. Anst. lib. 9, c. 49. Ivo p. 1, c. 170. b al. per
aliquam necesse perveritatem. c al. illi. d al. Eusebianus.
al. ex pœnitentiâ. Theod. c. Polyb. l. 7, tit. 2. Burch. l. 9, cap. 105.
Ivo p. 1, c. 171. f Polyb. l. 7, tit. 2.

in ciliis vinculatus jacens omnipotenti Deo ad se con-
firmandum a preces effundere, tantoque sublimius glori-
am transcensum mundi despiciere, quanto & religatus
agnoverat nil fuisse, quod poterit aufert. Superveniente
h. autem Paschalis festivitatis die, in tempeste no-
ctis silentio ad eum perfidus pater Arrianum Episcopum
misit, ut de eius manu facileg. consecrationis com-
munionem perciperet, atque per hoc ad patris gratiam
redire mereretur. Sed vir Deo deditus, Arriano Episco-
po venienti exprobravit, ut debuit, ejusque à se perfidam
dignis increpationibus repulit: quia etiam exterius
jacebat ligatus, apud se tamen in magno mentis colmine
pater infremuit, statimque suos apparitores misit, qui
constantissimum confessorum Dei illic, ubi jacebat, oc-
ciderent. Quod & factum est.

QVÆSTIO II.

Quid autem post mortem nullus excommunicari valeat,
vel absolvi, ex verbis Evangelii monstratur, quibus dicitur.
c. [Quodcumque ligaveris super terram, &c.] Su-
per terram, inquit, non sub terra: ostendens, quod viventes pro va-
rietate suorum meritorum solvere possimus, vel ligare: de mortuis
autem sententiam ferre non possumus.

C. I. ¶ Non possunt ab ecclesia absolvi post
mortem, qui in hac vita ab ea nolue-
runt absolvi.
Unde Leo Papa scribens Rustico Narbonensi Episcopo,
epist. 90, cap. 7, al. epist. 92, c. 6.

DE d. communionem i. privatis, & ita defunctis.]
Horum causa Dei iudicio reservanda est, in cujus
manu fuit, ut talium obitus non usque ad communio-
nis remedium differretur. Nos autem, quibus viventi-
bus non communicavimus, mortuis communicare non
possumus.

¶ De communionem privatis, & ita defunctis.] Verba
hæc in codice canonum sunt titulus vigesimo decreti Leonis primi, &
ea Burchard, non habet. Reliqua vero sunt ipsius Leonis verba.

C. II. ¶ Ecclesia viventes potest ligare vel
solvere, non mortuos.
Item Gelasius Papa in commonitorio, Faustio magistro, sun-
genti legationis officio apud Constantinopolim.

Ligatur e ex quo est religio Christiana, vel certe de-
tur exemplum in ecclesia Dei à quibuslibet Pontifi-
cibus, ab ipsis Apostolis, ab ipso denique Salvatore ve-
niam, nisi se corrigentibus, fuisse concessam. Auditum
enim f. sub isto caelo nec legitur omnino, nec dicitur,
quod eorum voce depromitur: date veniam nobis, dum
tamen nos in errore duremus. Id quoque pariter ostendit,
qui nobis canones nituntur opponere, quibus hoc
canonibus, quibus regulis, qua lectione, quove docu-
mento, sive a maioribus nostris, sive ab ipsis Apostolis
(quos potiores merito fuisse non dubium est) seu ab i-
pso Domino Salvatore, qui iudicaturus creditur vivos &
mortuos, sive factum est unquam, vel faciendum esse
mandatum? Mortuos suscitasse Christum legimus: in
errore mortuos absolvisse non legimus. Et qui certe hoc
faciendi solus habuit potestatem, beato Petro & princi-
paliter mandat Apostolo. [Que ligaveris super terram,
ligata erunt & in caelis: & que solveris super terram,
sunt soluta & in caelis.] Super terram, inquit. Nam in
hac legatione defunctum nullquam dixit absolvi.

¶ In commonitorio, ex quo suspensum est caput hoc, an-
tea narratur, seniores Constantinopolitanae petisse à Gelasio, ut
a al. confirmandum. b l. 9, 1. super veniente. c Math. 16.
d Burchard. lib. 11, cap. 52. Ivo part. 1, cap. 60. Panorm. lib. 3, c. 111.
vide infra ea. c. 3, 11, 93, c. 37. f Polyb. l. 7, tit. 1. f al. matrem,
g Math. 16.

